

Nr 245.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående ändring av 25 § 4 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående beskattning av socker; given Stockholms slott den 11 april 1913.

Under åberopande av härvid fogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen besluta, att 25 § 4 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående beskattning av socker skall från och med den 1 september 1913 erhålla följande ändrade lydelse:

Dagarvode utgår av statsmedel under tjänstetiden till förste kontrollör med tolv och till annan kontrollör med åtta kronor; och erhåller förste kontrollör dessutom, om resa förekommer, reseersättning med femton kronor för varje gång, han inträder i tjänstgöring eller från en till annan fabrik förflyttas. Förordnas förste kontrollör att verkställa förrättning under tid, då han ej är inkallad till tjänstgöring, erhåller han dels dagarvode med tolv kronor, dels ock reseersättning enligt fjärde klassen i gällande resereglemente.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Theodor Adelswärd.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans
Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å
Stockholms slott den 11 april 1913.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve EHRENSVÄRD,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
BERG,
BERGSTRÖM,
friherre ADELSWÄRD,
PETRÉN,
STENSTRÖM,
LARSSON,
SANDSTRÖM.

Chefen för finansdepartementet statsrådet friherre Adelswärd anförde härefter:

Enligt § 15 i förordningen den 30 maj 1873 om beskattning av vitbetssockertillverkningen i riket skulle »uppsyningsman» — såsom sockerkontrollörernas benämning då var — uppbära fem riksdaler i arvode samt åtnjuta fri bostad på fabriken bekostnad, varjämte fabriken skulle vara skyldig att tillhandahålla uppsyningsman kost för ett fixt belopp av en riksdaler 50 öre per dygn. Dessa arvodesförmåner, i huvudsak bibehållna även i sockerskatteförordningen av den 16 juni 1882 (§ 15), ökades enligt förordningen av den 19 maj 1893 (§ 14) i så måtto, att det kontanta arvodet fastställdes till sex kronor, varjämte fabriken skulle tillhandahålla den kontrollör, som så önskade, kost för

ett nedsatt pris av en krona. Förmånen av fri bostad kvarstod såsom förut. Emellertid undergingo de sålunda gällande bestämmelserna genom införandet av förordningen den 2 juni 1905 om beskattning av socker en ej oväsentlig förändring till kontrollörernas nackdel. Visserligen bibehölls i förordningens 25 § dagarvodet vid samma belopp som förut, eller 6 kronor, men den hittillsvarande förmånen av fri bostad borttogs. I stället stadgades, att kontrollörerna skulle erlägga en krona om dagen för logi, i de fall där sådant av fabriken ombesörjdes, varjämte ersättningen för kost höjdes från en till två kronor; och nu gällande förordning i ämnet av den 11 oktober 1907 gjorde ej annan ändring i berörda bestämmelser än att enligt dess 25 § kostpenningarna nedsattes till förutvarande belopp av en krona för person och dygn. En genom förordning den 12 maj 1911 genomförd ändring i nyssnämnda § berörde allenast de vid kontrollen över sockerbeskattningen anställda förste kontrollörernas avlöningsförhållanden.

Socketrollörernas allmänna åligganden äro enligt gällande ordningsstadga av den 23 juli 1908 att i den ordning, förste kontrollören bestämmer, utöva tillsyn vid fabriken samt att därvid med noggrannhet övervaka, att de för kontrollen givna stadganden städse iakttagas. Närmare specificerat består deras arbete i övervakande av fabriken, så att intet socker olovligen dit införes eller därifrån utföres, vartill hör antecknande av in- och utförda sockerkvantiteter, samt övervakande av sockrets säckande, så att varje säck kommer att innehålla 100 kilogram socker, samt vid raffinaderierna vägningen av sockertoppar och lådor. I och för utförandet av dessa arbeten behövas inga speciella kunskaper förutom nödiga insikter i gällande författningar och föreskrifter angående sockerbeskattningen, varemot det är av synnerlig vikt att till dessa befattningar erhålla fullt redbara och pålitliga personer, såsom ock dåvarande chefen för finansdepartementet vid föredragning den 6 mars 1905 av fråga rörande sockerbeskattningen i sitt anförande till statsrådsprotokollet för nämnda dag framhöll. På grund av anförda förhållanden bestämdes dagarvodet till sex kronor.

Redan under år 1911 hade åtskilliga vid kontrollen över sockerbeskattningen inom Malmöhus och Skaraborgs län anställda kontrollörer anhållit om en förhöjning i det dem tillförsäkrade dagarvodet till 8 kronor att utgå från och med den 1 september 1912.

Kontrollstyrelsen och statskontoret, som hördes över ifrågavarande framställningar, avstyrkte desamma. I sitt i ärendet avgivna utlåtande framhöll kontrollstyrelsen, att för ifrågavarande befattningar ej krävdes

någon särskild kompetens och att befattningarna, även om de i vissa fall sökts och innehades av personer i den samhällsställning, att sex kronor för dem vore att anse som ett relativt lågt dagarvode, likväl ej finge jämföras med exempelvis kontrollörstjänsterna vid brännvinstillverkningen, på vilkas innehavare sedan gammalt vida högre fordringar blivit ställda.

Enligt beslut den 23 februari 1912 fann Kungl. Maj:t förberörda framställningar icke kunna bifallas.

Innan ännu Kungl. Maj:t meddelat detta beslut hade genom en inom Andra kammaren väckt motion, nr 153, frågan om höjning av sockerkontrollörernas dagarvoden till åtta kronor blivit underkastad jämväl Riksdagens prövning. Motionen blev emellertid av Riksdagen avslagen.

Nu hava under nästlidet års höst förnyade framställningar i detta ämne blivit gjorda. Sälunda hava i särskilda till Kungl. Maj:t ingivna skrifter vissa kontrollörer vid sockertillverkningen inom Malmöhus län ifrågasatt en förhöjning i dagarvudet till samma belopp, som, enligt vad ovan nämnts, förut begärts eller från sex till åtta kronor, räknat från och med den 1 januari 1913; och hava kontrollörerna inom Kristianstads och Hallands län i särskilda skrifter förklarat sig biträda dessa framställningar om förhöjt dagarvode.

Till stöd för framställningarna har särskilt framhållits, att levnadsomkostnaderna på senare åren högst väsentligt stegrats samt att kontrollörernas arbetsbörda genom tjänstgöringstidens utsträckning blivit betydligt ökad. Tillika hava sökandena åberopat, att brännvinskottörernas dagarvoden för ett par år sedan blivit höjda.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Malmöhus län, som avgivit utlåtande i ärendet, har därvid yttrat:

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Malmöhus
län.

»Under antagande att en kontrollör (resp. »uppsyningsman») betjänat sig av bostad i de av fabriken tillhandahållna lokaler och därjämte ersatt fabriken för lämnad kost, skulle den behållna kontanta dagavlöningen enligt de olika sockerskatteförordningarna uppgått till de belopp, som upptagas i nedanstående tabell:

enligt 1873 och 1882 års förordning	kronor 3: 50
» 1893	» »	» 5: —
» 1905	» »	» 3: —
» 1907	» »	» 4: —

Vid överbägande av de förhållanden, som kunna motivera en höjning av sockerkontrollörernas nuvarande arvode, finner Kungl. Maj:ts befallningshavande ostridigt, att den ersättning, som för en del år sedan ansågs skäligen för utförande av uppdrag i statens tjänst, numera icke kan i ett fall som detta vara tillräcklig.

Den successiva stegringen i kostnaderna för de nödvändiga levnadsbehovens tillfredsställande, enkannerligen under de senaste 10—15 åren, har ju ock medfört, att ökade löner och arvoden tillerkänts statens tjänstemän och betjante inom många områden av förvaltningen. Kungl. Maj:ts befallningshavande finner alltså redan på dessa grunder sökandenas framställning om denna relativt blygsamma förhöjning i sockerkontrollörernas dagarvode vara fullt motiverad. Härtill kommer ytterligare en omständighet, som i detta sammanhang torde böra framhållas. Beträffande ett icke ringa antal av sockerkontrollörerna förhåller det sig så, att de hava sin vanliga bostad på annan plats än tjänstgöringsorten. Om de därtill hava familj att underhålla, uppstår för dem en väsentlig ökning i levnadsomkostnaderna, då de på detta sätt nödgas, så att säga, hava hushåll på två olika platser.

Att sockerkontrollörernas arvoden för närvarande äro relativt låga, framgår ytterligare, om man jämför desamma med de arvodesbelopp, som nu utgå till brännvinskontrollörerna. Dessa sistnämnda uppbära i dagarvode nio kronor, ja, kunna komma upp ända till femton kronor om dagen, då de samtidigt hava flera tjänstgöringsställen. Och tjänstgöringstiden vid ett bränneri torde i allmänhet icke uppgå till mer än högst ett par timmar om dagen. Någon större kompetens utöver vad som kräves av kontrollörerna vid sockertillverkningen torde icke heller vara erforderlig hos brännvinskontrollörerna.

Då Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande alltså finner vägande skäl föreliggande för sökandenas befogade framställning, får Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande i underdånighet tillstyrka deras anhållan, att Eders Kungl. Maj:t täcktes vidtagna åtgärder för en ökning av dagarvodet till kontrollörerna vid sockertillverkningen från sex kronor till åtta kronor per dygn.»

Kontrollstyrelsen har i anledning av nu föreliggande framställningar avgivit förnyat utlåtande i fråga om höjning av sockerkontrollörernas arvoden. Styrelsen har därvid, med vitsordande av riktigheten av sökandenas påstående, vad levnadskostnadernas stegring beträffar, angående den dem åliggande tjänstgöringsskyldigheten till en början yttrat, bland annat, följande.

Kontrollstyrelsen.

»Vidkommande sökandenas nu gjorda påstående att tjänstgöringen ej obetydligt ökats — — — —, antar styrelsen, att de därmed avse stadgandet i de av styrelsen den 29 juli 1908 utfärdade föreskrifter rörande kontrollen i sockerfabrikerna, att kontrollörer böra inkallas till sådant antal, att en var kommer att tjänstgöra i medeltal åtta timmar om dygnet. Denna tjänstgöringstid av 56 timmar i veckan har emellertid endast vid ett fåtal råsockerfabriker (fyra stycken) kunnat uttagas. På grund av lokala och andra förhållanden hava nämligen förste kontrollörerna med styrelsens vetskap och godkännande vidtagit sådana dispositioner, att tjänstgöringstiden vid övriga råsockerfabriker växlat mellan 42 och 48 timmar samt vid raffinaderierna mellan 44 och 53 timmar i veckan.»

I fråga om den av såväl sökandena som Kungl. Maj:ts befallningshavande i Malmöhus län åberopade jämförelsen med brännvinskontrollörernas arvoden framhåller kontrollstyrelsen, att dessa arvoden visserligen vid 1911 års Riksdag höjdes, men att därförinnan genom 1907 års brännvinsförsäljningsförordning samma arvoden

blivit högst betydligt sänkta samt att den av 1911 års Riksdag beviljade förhöjningen i brännvinskontrollörernas dagarvoden icke bragte dessa upp i de i 1887 års brännvinstillverkningsförordning bestämda beloppen. Sålunda hade, med begagnande av samma tabellariska uppställning, som Kungl. Maj:ts befallningshavande i Malmöhus län i sitt förutberörda utlåtande använt för åskådliggörande av växlingarna i sockerkontrollörernas gottgörelse och under samma antagande, att tillverkaren tillhanda-hållit kontrollör kost och bostad, den behållna dagavlöningen för brännvinskontrollör utgått på följande sätt:

enligt 1887 års brännvinstillverkningsförordning	med kronor	7: 10	
» 1907 »	»	»	6: — och
efter 1911 » ändring i sistnämnda förordning	»	»	7: —

Beträffande Kungl. Maj:ts befallningshavandes uttalande, att brännvinskontrollörernas dagarvode understundom kunde stiga ända till 15 kronor påpekar kontrollstyrelsen, att ett dylikt dagarvode förutsatte en anhopning av tjänstgöringsställen inom samma kontrollörsdistrikt, som hittills ej förekommit, samt att den dagersättning, brännvinskontrollör vid sammanföring av förrättningsställen erhöle, uppginge till 12 kronor, undantagsvis till 12 kronor 50 öre och 13 kronor.

Emellertid framhåller kontrollstyrelsen, att styrelsen i olikhet med Kungl. Maj:ts befallningshavande i Malmöhus län ej ansåge den ersättning, ifrågavarande grupp av kontrolltjänstemän åtnjöte, kunna tjäna som grund för bedömande av frågan om storleken av den gottgörelse, som borde tillgodokomma sockerkontrollörerna. Det kontrollarbete, som ålåge brännvinskontrollörerna, vore nämligen helt olika mot det arbete, sockerkontrollörerna hade att utföra, och från vissa för brännvins- och sockerkontrollen gemensamma arbetsuppgifter vore sockerkontrollörerna men ej brännvinskontrollörerna befriade. Kontrollstyrelsen förmenade därför, att Kungl. Maj:ts befallningshavande vid bedömande av arten och omfattningen av det arbete, som ålåge brännvinskontrollörerna, å ena, och sockerkontrollörerna, å andra sidan, förbisett den omständigheten, att brännvinskontrollör, som vore ensam kontrolltjänsteman på stället, hade att vid bränneri ombesörja den journalföring, skattepåföring och provning m. m., som vid sockerfabrik ålåge förste kontrollör.

Kontrollstyrelsen yttrar härefter:

»Styrelsen skall även erkänna, att sockerkontrollörernas nu upprepade framställning om förbättring i avlöningsvillkor kan förtjäna avseende med anledning av de alltfjämt stegrade levnadskostnaderna. Rörande avlöningen åt kontrollpersonalen vid sockerbeskattningen säges i ett yttrande till statsrådsprotokollet vid proposition nr 76 till 1905 års Riksdag, bland annat, att densamma åtminstone tillsvidare kunde för kontrollör sättas till sex kronor om dagen. Härav framgår, att detta dagarvode då ej betraktades såsom orubbligt. Då därtill kommer, att Kungl. Maj:ts befall-

ningshavande i Malmöhus län, som måste anses äga nära kännedom om sockerkontrollörernas ekonomiska förhållanden, tillstyrker den begärda förhöjningen, har styrelsen för sin del ej något vidare att erinra mot, att sockerkontrollörerna från och med nästkommande tillverkningsår komma i åtnjutande av ett dagarvode av åtta kronor.

Beträffande slutligen kostnaden för statsverket av en dylik arvodesförhöjning får kontrollstyrelsen meddela, att ett dagarvode av åtta kronor, tillämpat under tillverkningsåret 1911—1912, skulle hava medfört en merutgift av i det närmaste 80,000 kronor.»

Statskontoret, vars utlåtande jämväl inhämtats, har därvid anfört, *Statskontoret.* bland annat, följande.

Kontrollstyrelsen hade förklarat arvodesförhöjningen kunna förtjäna avseende med anledning av de allttjämt stegrade levnadskostnaderna. Att sålunda vederbörande fackmyndighet, som närmast hade att tillse, att den underlydande personalens avlöningsförhållanden ordnades på ett tillfredsställande sätt, vid förnyad prövning av frågan funnit en förbättring i kontrollörernas arvode önskvärd, måste ju givetvis vara av stor betydelse. Statskontoret hade därför icke något vidare att erinra mot ifrågavarande framställningar.

I likhet med kontrollstyrelsen anser jag, att frågan om höjning av sockerkontrollörernas arvode bör bedömas för sig och utan att hänsyn *Departements-* därvid tages till det belopp, varmed brännvinskontrollörernas arvode *chefen.* utgår; och har jag vid prövning av denna fråga kommit till den uppfattningen, att de år efter år stegrade levnadsomkostnaderna i och för sig kunna anses utgöra skäl för att en höjning av sockerkontrollörernas arvoden nu må komma till stånd. Beträffande beloppet av denna arvodesförhöjning anser jag, att genom den ifrågasatta ökningen i dagarvodet med 2 kronor detsamma kan betraktas såsom skäligt. Löneförbättringen i fråga torde lämpligen, på sätt kontrollstyrelsen föreslagit, böra träda i verket med ingången av nästkommande tillverkningsår eller den 1 september 1913.

Den sjunkande tendensen hos utgifterna för kontrollen å tillverkningsavgifter, varom förmäles under sjunde huvudtiteln i årets statsverksproposition, synes göra antagligt, att anslaget för nämnda ändamål, oaktat detsamma sänkts genom beslut av Riksdagen innevarande år till 900,000 kronor, skall bliva tillräckligt för att möta jämväl den genom ifrågavarande löneförbättring ökade kostnaden.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen besluta, att 25 § 4 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående

beskattning av socker skall från och med den 1 september 1913 erhålla följande ändrade lydelse:

Dagarvode utgår av statsmedel under tjänstetiden till förste kontrollör med tolv och till annan kontrollör med åtta kronor; och erhåller förste kontrollör dessutom, om resa förekommer, reseersättning med femton kronor för varje gång, han inträder i tjänstgöring eller från en till annan fabrik förflyttas. Förordnas förste kontrollör att verkställa förrättning under tid, då han ej är inkallad till tjänstgöring, erhåller han dels dagarvode med tolv kronor, dels ock reseersättning enligt fjärde klassen i gällande resereglemente.

Vad föredragande departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämde, behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla; och skulle proposition till Riksdagen avlåtas av den lydelse, bilagan litt. vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Albert Tondén.